

Het Angelus

Nieuwsbrief 36

Jaargang 12 ♦ mei 2020

**Cultureel Erfgoed
Annuntiaten Heverlee**

1. De grote coronaspecial – het leven tijdens het coronatijdperk

Er zijn periodes waarvan je meteen voelt dat ze de geschiedenis zullen ingaan. Momenten die, als je ze meemaakt, voor altijd in je geheugen gebrand zullen staan. Dagen die je, misschien wel tot vervelens toe, zal blijven navertellen aan je kinderen en kleinkinderen. Het bezoek van de valse koning, de aanslagen van 11 september, de terreur in Zaventem op 22 maart en nu ook de coronacrisis. Iedereen zal zijn leven kunnen verdelen in een pre- en post-coronatijdperk. De coronacrisis heeft een grote impact op alle vlakken van de maatschappij, zonder zich iets aan te trekken van rang of stand.

In deze coronaspecial gaat Cultureel Erfgoed Annuntiaten Heverlee na hoe de mensen rondom ons met deze crisis omgaan. Wij legden ons oor te luisteren bij de verschillende partners op onze campus -die een weerspiegeling is van de wereld in het klein- en polsten naar hun ervaringen. Uit de getuigenissen kunnen we niet anders dan concluderen dat corona niet alleen kommer en kwel is, maar een immense creativiteit en solidariteit teweeg heeft gebracht.

Die solidariteit blijkt ook uit het maken van deze lijvige coronaspecial die voor het eerst een bundeling is van vele krachten van ons archiefteam: Ria Christens, Anja Coppens, Magda Guelinckx en Stijn Luyten.

1.1 Het poetspersoneel van het Heilig Hartinstituut

Voor Rania Yousef en haar poetsteam is het coronatijdperk een hele grote aanpassing.

“Wij proberen met z'n allen de maatregelen te volgen op de juiste manier. In het begin was het heel moeilijk om een mondkapje aan te doen. Dit is nog steeds moeilijk voor sommigen. Maar wat moet, dat moet. Het is een andere manier van werken. Met ons mondkapje proberen we ons te houden aan de social distancing. Soms is het moeilijk om mensen die zich niet houden aan de maatregelen, te informeren over de juiste manier van handelen. Ondanks dit, is het heel fijn om te zien dat de meesten toch wel hun

verantwoordelijkheid nemen.”

1.2 Kinderdagverblijf 't Wit Konijntje

Aan het woord hieronder is Kathleen Kempnaers, directie van 't Wit Konijntje.

Kinderdagverblijf 't Wit Konijntje blijft gedurende de hele Covid-periode open voor alle ouders die opvang nodig hebben. De richtlijnen van Kind en Gezin en het advies tot telewerken maken dat er wel maar een beperkt aantal ouders gebruik maakt van de opvang. Met de aanwezige kapoenen kunnen we dan wel extra leuke dingen doen. Zo gaan we met hen geregeld op wandel naar het woonzorgcentrum om de mensen daar even dag te zeggen en te steunen. Een kinderlach doet goed als het moeilijk gaat. Ze helpen ons allemaal mee door deze moeilijke periode.

Gelukkig is het hele team nog steeds gezond en kunnen we van de kindvrije uren gebruik maken om alles een grondige opfrisbeurt te geven en om de medewerkers extra pedagogische ondersteuning en coaching aan te bieden. Iets wat in normale tijden niet altijd vanzelfsprekend is.

Ondertussen gaat het leven weer meer en meer zijn normale gang en komen ook de kinderen langzaam terug. Toch kunnen we nog niet het warme huis zijn waar we graag garant voor staan. We ontvangen onze kinderen met veel plezier, maar ouders kunnen we momenteel geen toegang geven tot de lokalen. Het brengen en halen verloopt met afstand, met strikte richtlijnen en ook met wachtrijen zoals je ze aan de winkels ziet.

Covid 19 is ook voor ons een uitdaging, maar:

“met een lach op je snoet, komt alles weer goed!”

1.3 Het keukenspersoneel van het Heilig Hartinstituut

Bij het keukenteam heeft het coronavirus een poëtische snaar geraakt. Ze stuurden mij prompt de volgende tekst:

Leven met corona...

*Steeds leven in angst,
Angst om besmet te worden maar ook om anderen te besmetten.
Angst omdat niet iedereen het principe van social distancing kan/wil begrijpen.
Angst dat niet alle materialen goed ontsmet werden.*

Leven met mondklappers, niet altijd even gemakkelijk, zeker niet als kok die ook regelmatig moet proeven.

Niemand die ziet als je naar hen glimlacht..

Moelijk om te ademen, draag je een bril, komt het probleem er nog bij dat je bril beslaat.

Onbegrip

door mensen die zich veilig achten voor dit virus,

door een werkgever die niet inziet dat zijn werknemers ook gevaar lopen en meer werk hebben omdat alles telkens opnieuw moet ontsmet worden,

door mensen die het virus zelfs geen barst kan schelen.

Lege scholen, bezienswaardigheden, restaurants, treinen, bussen...

Overall mensen met mondklappers, het lijkt wel een scenario uit een science fiction film.

Solidariteit

Mensen die inkopen gaan doen voor oudere en kwetsbare mensen

Elke avond applaudiseren voor het verzorgend personeel...

In elk geval heeft het team zijn humor niet verloren. Kijk zelf maar...

1.4 De technische dienst

Hieronder is Herman Vanden Bempt, hoofd van de technische dienst, aan het woord.

Half maart leek het wel of de oorlog uitgebroken was in Heverlee. De school liep helemaal leeg en de technische ploeg bleef een beetje verweesd achter.

Als enigen op gans de site mochten wij -of is het eerder moesten wij?- blijven doorwerken. Voor sommigen van de achtkoppige dienst was dit onbegrijpelijk. Ook zij hebben jonge kinderen thuis of hulpbehoevende ouders en ze waren bang besmet te geraken met het virus en dit door te geven binnen het gezin.

Maar we namen onze maatregelen en probeerden afstand te houden waar we konden. Dit was niet altijd mogelijk, maar langzamerhand wenden we aan de situatie en maakten we er het beste van.

Natuurlijk was dit het uitgelezen moment om een groot deel van onze takenlijst verder af te werken. De grootste taken waren de verdere afbraak van de kamers van het oude internaat en de verbouwing van de kamers van de zusters naar bureaus voor de Dienstengroep. Naar de bijscholen rijden en daar klussen uitvoeren was geen prioritaire verplaatsing en bovendien mochten we niet met twee tegelijk in de bestelwagen. Deze werken moesten dus jammer genoeg op de lange baan geschoven worden.

In het woonzorgcentrum en het klooster gingen we alleen binnen voor hoogdringende werken. Daar moesten we dan zeker de veiligheidsvoorschriften goed volgen om onze ouderen te beschermen. We zetten een mondkapje op, wisten of ontsmetten onze handen zoals het hoort en hielden zoveel mogelijk rekening met de 1,5 meter afstandsregel. Na zeven weken kwam er stilaan weer leven in en rond de gebouwen. De directeurs kwamen druppelsgewijs weer binnen en moesten ook wennen aan de stilte en de eigenaardige sfeer op school.

Vanaf dit moment mochten wij ook weer verplaatsingen maken naar de bijscholen en konden we ook terug naar de winkels om noodzakelijke materialen aan te kopen. We startten met de installatie van wasbakken zodat de leerlingen die als eersten weer naar school mochten terugkeren, hun handen regelmatig zouden kunnen wassen, op veilige afstand van elkaar. Er werden tuinslangen, aflopen en zeepdispensers geïnstalleerd,...

We zijn blij dat het leven op school weer stilaan op gang komt. Het is immers normaal om honderden of zelfs duizenden stemmen te horen klinken op de speelplaatsen en ook al hebben wij alle acht een grote mond, het was niet hetzelfde...

Zonder de directeurs, leerkrachten en leerlingen hun lawaai was het toch maar saai!

De lockdown bood de mensen van de technische dienst de ideale gelegenheid om het zwembad op de campus van het Heilig Hartinstituut Heverlee in deze periode leeg te laten voor reiniging.

Dit leverde het volgende beeld op...

Leuk om dit beeld te vergelijken met onze archiefbeelden!

Aan de nieuwe bomen die de technische dienst tijdens deze ‘luwe’ periode heeft aangeplant, wijden we verder in deze nieuwsbrief een apart artikeltje.

1.5 Het Woon- en Zorgcentrum Annuntiaten Heverlee

Hieronder is Laurence Degreef, directeur van het woonzorgcentrum, aan het woord.

Tweeëntwintig updates met informatie voor bewoners en familie, twaalf herwerkte outbreakplannen voor medewerkers en mails met instructies die als je ze samenbundelt intussen een boekje geworden is van maar liefst 30 bladzijden, testing bij al de bewoners van het woonzorgcentrum en al de medewerkers van de voorziening, dagelijkse rapportering aan het agentschap over het aantal zieke bewoners en medewerkers, wekelijkse rapportering over zuurstof,...

Dit zijn maar enkele van de acties sinds we onze allereerste informatienota schreven aan bewoners en familie. Die allereerste nota dateert van 28 februari 2020, intussen drie maanden geleden om aan te kondigen dat het Covid-19 virus ook was opgedoken in Europa en dat we samen met onze koepelorganisatie en het Agentschap Zorg en Gezondheid de situatie verder zouden opvolgen. De dagen daarop ging het allemaal heel snel. Op 5 maart startten we met registratie van bezoek, op 11 maart kwam er een beperking van bezoek en 12 maart gingen we plots volledig in lockdown. Het woonzorgcentrum met zijn bewoners ging plots op slot.

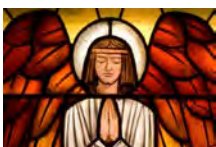
Tot dan waren wij steeds een open huis waar iedereen welkom is en waar er heel wat dagelijkse ontmoetingen waren. Wij hadden geen bezoeker en familie was altijd welkom.

Ook de samenwerking met de leerlingen op de campus werd plots stopgezet. De vrijwilligerswerking werd eveneens opgeschort. De zorgmedewerkers werden voor de bewoners nog belangrijker omdat andere contacten werden beperkt. Ook voor de bewoners van de co-housing, de studentenhuisvesting, de jongeren van bijzondere jeugdzorg en van de groep assistentiewoningen werden er richtlijnen uitgewerkt en we probeerden in ons huis met grote diversiteit van bewoners de stromen zoveel als mogelijk uit elkaar te halen. Ook externe paramedici, pedicure en kapster mochten het woonzorgcentrum niet meer binnen. Waar mogelijk werd hun takenpakket overgenomen door de vaste medewerkers.

Samen met al de medewerkers zochten we naar manieren om de bewoners toch contact te laten houden met hun familie. Er werden raamcontacten voorzien en de tablets die we hadden aangekocht voor het digitale zorgdossier werden ingezet om bewoners digitaal in contact te laten treden met hun familie. Daarnaast werd er teruggegrepen naar oude gewoontes: brieven schrijven naar elkaar, tekeningen bereikten ons en familieleden maakten krijttekeningen om al de bewoners een hart onder de riem te steken. Wij hielden via de updates de familieleden zoveel als mogelijk geïnformeerd over het leven in het woonzorgcentrum. Voor onze bewoners was dit geen evidente aanpassing. Zij kijken steeds uit naar hun bezoek en de bezoekers zijn voor hen vaak de link met de buitenwereld. Maar het is dankzij hun veerkracht dat zij de zorgmedewerkers vooral ook hebben gesteund om courage te houden. Want zeer

frequent werd door hen verteld dat het wel zou lukken om vol te houden, want 'wij hebben de Tweede Wereldoorlog meegemaakt en dat was nog 100 keer erger'.

De herwerkte plannen van het Agentschap volgden elkaar in sneltempo op en er was geen mogelijkheid om te testen. Een vermoeden van corona moesten we klinisch proberen te detecteren op basis van onder meer parameterrondes bij de bewoners. Een verhoogde temperatuur of een lage saturatie waren de alarmtekens om bewoners tijdelijk in kamer of druppelcontactisolatie te plaatsen in afwachting van een consult door de coördinerend en raadgevend arts van het woonzorgcentrum. Ook de huisartsen werden, door hun frequente contact met zieke mensen tijdelijk niet meer toegelaten in het woonzorgcentrum.

Intussen maakten we ook plannen op voor een mogelijk outbreak van corona in het woonzorgcentrum. Waar zouden we een cohorte maken en hoe zouden we daar de zorg bieden die nodig was? De verpleegkundigen spijkerden hun kennis bij van verpleegtechnische handelingen en samen met stad Leuven zochten we ook naar kinderopvang voor zorgmedewerkers die ook tijdens late diensten en in het weekend aan het werk zijn.

En dan was er nog de helse zoektocht naar medisch materiaal. Mondmaskers en alcoholgel waren niet meer verkrijgbaar bij de start van de crisis. Dus werden er linnen mondmaskers en linnen schorten gemaakt door Linda en Zr. Rozemie en in het weekend maakten we zelf alcoholgel.

Woonzorgcentra kwamen (alweer) in het oog van de storm te staan. Eerst waren we helden maar plots erna werden we door de media door het slijk gehaald: er was te weinig competentie aanwezig in een woonzorgcentrum, wij weten niet hoe om te gaan met infecties en hoe aan infectiepreventie te doen, wij konden niet tellen, gaven verkeerde informatie door,...

Inderdaad, in verschillende woonzorgcentra was er een uitbraak van corona, maar dergelijke uitbraak is geen indicator van

kwaliteit. We werden allemaal verrast door dit virus en probeerden met de richtlijnen van het agentschap aan de slag te gaan om te proberen het virus buiten te houden. Wij hadden geen tijd om ons voor te bereiden. Het was leren omgaan met dit virus in een organisatie die is blijven draaien en die naast het voeren van een goede infectiepreventie ook nog een duidelijke kwaliteit van leven wil geven aan de bewoners.

In die zin is het in een woonzorgcentrum nu tijdens de coronacrisis nog meer dan in het ziekenhuis balanceren op moeilijke evenwichten. Eén van de richtlijnen van het Agentschap rond bezoek was om ook bezoek in geval er zich een bewoner in een palliatieve context zou bevinden slechts tot een minimum te beperken. Het was voor ons onmiddellijk duidelijk dat dit onvoldoende was. We ontwikkelden een goede praktijk waarmee bezoek in een palliatieve context toch kon langskomen. Want afscheid kunnen nemen van een moeder, vader, medezuster,... vinden we erg belangrijk en we geloven heel erg dat dit belangrijk is voor het verwerken van het verlies.

De acute fase van Covid-19 is tijdelijk achter de rug en we komen nu in situatie terecht van leren omgaan met dit virus op een chronische manier en dit tegelijk met de toepassing van versoepeling van de maatregelen. Sinds 18 mei kunnen familieleden terug op bezoek komen, op afspraak en 1x/week. Het werd een blij weerzien tussen bewoners en familie. Maar we blijven wel erg streng voor onze bezoekers, want hoe blij we zij voor de bewoners dat ze opnieuw bezoek mogen ontvangen, toch blijven we bezorgd voor het binnensluipen van dit virus.

Op beleidsniveau staat gezondheidszorg in de schijnwerpers....eindelijk. Keer op keer hebben we de besparingen vanuit de overheid geslikt en bleven we families te woord staan over hun zorg dat er te weinig personeel is, een bekommernis die we delen, en waar we in het beleid dat we zelf voeren voldoende zorgpersoneel steeds als topprioriteit hebben beschouwd. Maar het is duidelijk dat er meer nodig is.

We hopen dat er fundamenteel zal worden nagedacht over wat nodig is in zorg en welzijn voor de bewoners. We volgen deze discussie van nabij op en laten onze stem ook horen.

Wij zijn erg dankbaar voor al de steun die we hebben ontvangen. De solidariteit is ontzettend groot in deze tijden van crisis. Wij werden echt in de watten gelegd: wij kregen koffie en chocolade, tablets en massa's koekjes, mooie dankbrieven en heel veel appreciatie van de familie. Zelfs het Koninklijk Paleis vergat ons niet en heeft in naam van de Koning en de Koningin al de medewerkers bedankt voor hun strijd tegen het corona virus.

Wij zijn nog meer team geworden tijdens deze crisis. Uiteraard kijken we uit naar de dag dat dit alles achter de rug zal zijn en alles terug normaal zal worden. Maar dat zal nog even wachten zijn. Intussen werken we haar aan een 'nieuwe normaal', met dezelfde waarden en dezelfde visie en een grote kwaliteit van zorg voor onze bewoners.

1.6 De zusters annuntiaten van Heverlee

Een zuster vertelt over de coronasituatie in Heverlee....

Het WZC zorgt voor 65 bewoners, zusters van de eigen congregatie, religieuzen van andere congregaties en leken. In hetzelfde gebouw woont één gemeenschap van 14 zusters annuntiaten (Magnificat), wonen 8 studenten en 8 kwetsbare jongeren en zijn er 27 assistentiewoningen. Samen vormen zij de 'Sociopolis'.

De gemeenschap Magnificat woont op het tweede verdieping van het WZC en bestaat dus uit 14 zusters annuntiaten. In gewone omstandigheden dragen wij bijzondere zorg voor de zusters en bewoners van het WZC: we brengen hen van hun kamer naar de kapel voor de dagelijkse eucharistieviering of naar de living, of we bezoeken hen op hun kamer. Sinds 15 maart was dat niet meer mogelijk.

Zoals iedereen waren we verrast door de plotse pandemie. We bleven zoveel mogelijk 'in ons kot' maar gelukkig was ons huis (het hele domein hier) groot en de wandelingen, te voet of op de fiets, deden ons deugd. Het volgen van het nieuws via radio, dagblad of TV werd met aandacht gevolgd, net zoals iedereen dat deed in deze tijd.

Onze dagorde werd aangepast. In sommige gemeenschappen (b.v. Magnificat) was het niet mogelijk om samen te bidden omdat er geen lokaal ruim genoeg is om met 14 zusters op een afstand van 1,5m elkaar nog te verstaan. Er was dus geen 'gemeenschappelijk' gebed en geen eucharistieviering.

Stilaan pasten we ons aan. Aan tafel hebben we afstand gehouden door tafels bij te zetten. Tafelgemeenschap was het enige moment waarop we samen waren.

We hebben, meer dan gewoonlijk, via moderne communicatiemogelijkheden contact gehad met onze families: iedereen was nog gezond of... we werden toch verrast dat een broer of een nichtje dan toch opgenomen waren in het ziekenhuis. De andere familieleden ervaarden dan zeer sterk wat het betekent geen bezoek te mogen brengen aan de zieken. Ja, zwaar zieken. Op dit ogenblik is iedereen weer thuis, al moeten ze nog herstellen.

Onze medezusters en ook de bewoners van WZC misten we enorm. Even wuiven of bij sommigen was een telefoongesprek mogelijk. De ontmoetingsruimte van WZC werd omgetoverd tot een 'quarantaineruimte', t.t.z. als je een briefje, een bloem of een pakje aan één van de bewoners wilde bezorgen, dan bleef dat gedurende 72 uren in die ruimte ter ontsmetting....

Met Pasen was er een verrassing. De algemeen overste van de congregatie en de verantwoordelijke van WZC hadden samen een attentie voorzien voor al de bewoners van

WZC (zusters en leken): een potje paasbloemen en een hartelijk geschreven woordje. Dat werd door iedereen geapprecieerd.

We leefden mee met de bewoners van WZC en we bewonderden de tekeningen van de kinderen die zij voor oma maakten of de wens die zij neerschreven of dat ze kwamen musiceren.

Als teken van verbondenheid met ons WZC, hebben we samen kunnen genieten van muziek. Elke donderdag van de maand mei had er een muziekfestival plaats in open lucht.

We ondersteunden de leerlingen van het Lemmensinstituut die op 7 mei kwamen zingen en viool speelden. De volgende donderdag liet Kris Verfaille met haar accordeon ons bekende oude liederen zingen zoals: 'In de stille Kempen'. Maar ook 'Te Lourdes op de bergen'.

Op O.H.-Hemelvaart kwamen leden van Arezzo, een ensemble dat klassieke muziek brengt. Op 28 mei werd de meimaand afgesloten met korte Mariaoverwegingen aan de hand van Marialiederen in een optreden van buurtbewoonster Sara. De zusters en de mensen genoten aan het raam, van op het terras of van in de tuin.

Begin mei waren we blij verrast toen we vernamen dat de 135 personeelsleden en bewoners van WZC (zusters en leken) na een test coronavrij verklaard werden. We bewonderen de equipe van WZC die met hart en ziel dag in dag uit, en nacht na nacht met veel geduld de oudere generatie nabij zijn gebleven en verzorgd hebben.

1.7 De vrijwilligers van Cultureel Erfgoed Annuntiaten Heverlee

De medewerkers van CEAH behoren overwegend tot de risicogroep en moesten noodgedwongen mee in quarantaine. Ondanks het feit dat ze plots van de wereld afgescheiden werden, hadden wij de indruk dat ze vlot omschakelden en een nieuwe focus vonden. Rita zeulde archiefdozen mee naar huis om ze daar te verwerken, Marie-Josée registreerde 8mm-filmpjes in de databank en zit intussen te studeren voor het online examen van erfgoedmedewerker van de CVO-opleiding, Danny sprong op de kar van het overheidsproject om tweedehands computers in orde te brengen voor leerlingen die er thuis geen hebben. Maar hoe ervaren onze vrijwilligers deze situatie nu zelf? We vroegen het aan Magda.

Je weet pas wat je had als je het kwijt bent.....

Toen ik 13 jaar geleden argeloos “ ja “ zei op de vraag om een beetje te helpen in ‘t archief, besepte ik niet dat ik het nu zo zou missen.

In de hoop dat dat het maar tijdelijk is, dat missen van die fijne collega’s, de koffiepauze, het snuisteren in boeken en documenten, foto’s invoeren en ander archiefwerk, heb ik mij nu in een ander project gesmeten.

Toen bleek dat het beschermingsmateriaal tegen corona alleen maar naar ziekenhuizen zou gaan, kreeg ik de vraag van mijn dochter, die bij de Stichting Delacroix werkt met jongeren met een beperking, om mondklappers te maken. Op korte tijd werd mijn woonkamer een naaiatelier en had ik de smaak te pakken. Alle stofjes en lintjes die ik al zo lang verzameld had, kwamen van pas. Ondertussen kwam een vraag van mijn schoondochter uit Sint-Truiden. Ze werkt daar op de sociale dienst en de straathoekwerkers stelden vast dat heel veel van hun ‘gasten’ geen gratis mondklapper van de gemeente kregen, omdat ze geen brievenbus hebben: daklozen, illegalen, asielzoekers. En mijn machine stikte verder.

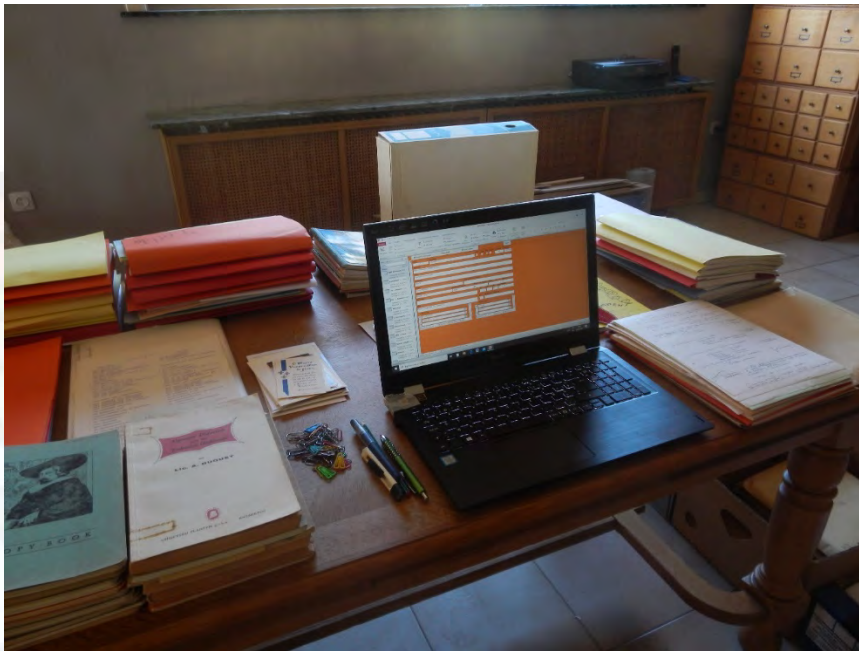
Een blik op Magda's 'naaiatelier'

De voorraad stofjes en lintjes is op, ik heb net geen 500 mondklappers gemaakt. Het was een leuke dagbesteding, een goede remedie tegen eenzaamheid die toch om de hoek loerde.

De goesting om terug op het archief te beginnen is groot, maar waarschijnlijk zal het nog even duren eer we ter plaatse mogen gaan werken. Gelukkig kunnen we ook van thuis uit dossiers behandelen en invoeren. Nu we weer niet-essentiële verplaatsingen

mogen doen, ga ik zeker een lading ophalen en ondertussen eens de vorderingen van de verhuis inspecteren!

Magda thuis aan het werk voor CEAH

1.8 Het onthaal van het Heilig Hartinstituut Heverlee

Hilde Maes

Als ik Hilde Maes, onthaalmedewerkster, naar haar ervaringen tijdens de coronatijd vraag, dan antwoordt ze even positief als anders.

“In een mum van tijd werden we voorzien van mondmaskers, ontsmettingsalcohol en -zeep, en werden er tafels vóór het onthaal geplaatst zodat de afstand tussen ons en de bezoekers kon worden

bewaard. Het was een aanpassing: vrijwel de enige bezoekers die hier nog kwamen, waren leerlingen die hun boeken kwamen ophalen, er waren heel weinig telefonische oproepen, maar enorm veel pakjes die geleverd werden!

1.9 Het onderwijs

De leerkrachten en directies

Het oudste interview van één van de directeurs onder het Inrichtend Comité Annuntiaten Heverlee dateert van 2 maart, de dag na de krokusvakantie en dus aan de kiem van de coronapandemie. Het betreft een [interview](#) van de VRT met Sigrid Mahy, directeur van de basisschool Voorzienigheid in Sint-Lambrechts-Woluwe. Daar werd namelijk een politiereglement goedgekeurd waarin staat dat iedereen die terugkomt van een buitenlandse vakantie in risicogebied twee weken lang niet in publieke ruimtes in de gemeente mag komen. En dus kregen de directeurs van de scholen in Sint-Lambrechts-Woluwe de vraag van het gemeentebestuur om alle leerlingen te bevragen over hun vakantiebestemming tijdens de voorbije krokusvakantie. Onbegonnen werk bij kleuters! Sigrid Mahy vond het een verstandiger idee om de ouders gewoon te vragen hun kinderen thuis te houden indien ze in risicogebied geweest waren.

Een andere grote bezorgdheid werd aangekaart door Régine Vandenput, coördinerend directeur van 13 basisscholen uit de regio Leuven. Zij geeft in een interview met Eén aan dat met de uitbraak van het coronavirus veel leerkrachten “zich proefkonijnen voelen in een groot corona-experiment. De bezorgdheid onder leraren over de opvang die ze moeten organiseren is bijzonder groot. De vrees bestaat immers onder leraren dat zij zelf massaal besmet zullen geraken met het coronavirus. De boodschap van de overheid is: “Blijf in uw kot”. En dan moeten leraren wel samenhouden met leerlingen op school. De kritiek van leerkrachten is terecht.”

Enkele dagen later begonnen we aan een wekenlange lockdown van onze maatschappij.

Op de Nationale Veiligheidsraad van 24 april l.l. werd aangekondigd dat de scholen gedeeltelijk zouden kunnen heropstarten op maandag 18 mei. Minister Ben Weyts kondigde aan dat Vlaanderen al op vrijdag 15 mei zou proefdraaien zodat er tijdens het volgende weekend bijgestuurd kon worden.

Dit nieuws werd niet met een eensgezind enthousiasme onthaald. Leerlingen die wél naar school mochten, keken er reikhalzend naar uit om hun vrienden terug te zien. Leerlingen die nog niet mochten starten, waren enorm teleurgesteld. Te meer omdat er voor hen niet meteen een vooruitzicht is om ook te mogen starten. Ook vele ouders zagen zich voor het probleem van opvang gesteld zodra ook de niet-essentiële sector geleidelijk kon opstarten. Directies en leerkrachten ervoeren een zekere angst dat ze de heropstart aan de hand van de strenge richtlijnen van het draaiboek niet georganiseerd zouden krijgen.

Dat blijkt ook uit het [interview](#) van 24 april van VTM met de directie van lagere school Sint-Norbertus uit Heverlee, Stephanie Claerhout (in het artikel op de website naar beneden scrollen).

Stephanie Claerhout

De te volgen richtlijnen in een notedop waren de volgende:

- Er zal les gegeven worden in kleinere groepen. In een klas mogen maximum tien leerlingen tegelijkertijd aanwezig zijn.
- Er moet minder vier vierkante meter per leerling nodig zijn en nog eens minimum acht vierkante meter per leerkracht.
- Thuiswerk en onderwijs zullen worden gecombineerd.
- Scholen blijven verantwoordelijk voor de opvang van kinderen. Er wordt nu ook opvang voorzien voor kinderen van ouders die werken in niet-essentiële sectoren.
- Alle leerlingen vanaf twaalf jaar en alle personeelsleden worden verplicht om de hele dag een mondkapje of een andere neus-mondbescherming te dragen.
- Daarnaast moet ook er ook ten allen tijde fysieke afstand bewaard worden.
- Vergaderingen onder leerkrachten en oudercontacten verlopen zoveel mogelijk digitaal.
- Er mogen maar zoveel studenten binnen in de toiletten als er wasbekkens zijn.
- Wie ziekteverschijnselen vertoont, wordt verzocht thuis te blijven.

Kristof Danhieux

In een [interview](#) op Radio 1 met Kristof Danhieux op 22 april spreekt de directeur van de Brusselse basisschool Maria Boodschap zijn hoop uit dat de scholen voor de heropstart veel beslissingsrecht zouden krijgen. Maria Boodschap telt 450 leerlingen, waarvan de helft ongeveer opnieuw kan opstarten. De school bekijkt of ze haar kleuterbegeleiders kan inzetten om opvang voor de andere leerjaren te voorzien.

Directeur Danhieux stelt zich wel de vraag hoe leerkrachten die zelf ouder zijn hun eigen kinderen zullen opvangen die niet tot die cruciale leerjaren behoren.

Ook de razendsnelle omschakeling naar afstandsonderwijs verliep niet zonder slag of stoot. Walter D'Hoore, directeur van het Heilig Hartinstituut Heverlee en algemeen directeur regio Leuven zegt in een [interview](#) met Knack. 'Digitalisering van het onderwijs is geen eenvoudig verhaal. Bij veel leerkrachten bestond een zekere weerstand. Het was mooi om te zien hoe diezelfde leerkrachten de knop volledig hebben omgedraaid en heel snel in actie zijn geschoten.' Het misschien wel belangrijkste obstakel van het digitale afstandsonderwijs, is dat lang niet alle leerlingen thuis over een laptop of pc beschikken. Al werd het probleem snel aangepakt door de overheid die duizenden tweedehands computers in orde heeft laten zetten om aan die gezinnen te bezorgen, een project om trots op te zijn!

Walter D'Hoore

Algemeen wordt er, vooral door ouders, gevreesd voor een leerachterstand van hun kinderen als die de rest van dit schooljaar aangewezen zijn op afstandsonderwijs. Het is inderdaad zo dat het er (voorlopig) voor de eerste-, derde- en vijfdejaars van het secundair onderwijs naar uitziet dat ze het tot het eind van het schooljaar met afstandsonderwijs moeten stellen. Scholenteams verwachten dat, als er al een leerachterstand zou zijn, die niet onoverkomelijk zal zijn. Ze maken zich wel zorgen over de sociaal-emotionele gevolgen door de coronacrisis voor de leerlingen. School is voor hen toch nog altijd de belangrijkste ontmoetingsplaats.

Lander Vanmedegael

Ook de vraag of er examens zullen worden afgenomen, moest door alle scholen onder de loep worden genomen. In het Heilig Hart & College in Halle werd meteen beslist ze niet te organiseren. Algemeen directeur regio Halle, Lander Vanmedegael vertelt in een [interview](#) met Ring TV waarom die beslissing zich opdringt. Het ontbreken van een examenmoment, betekent niet dat alle leerlingen zomaar een A-attest krijgen. Scholen hebben meestal voldoende materiaal om hun leerlingen op een alternatieve manier te evalueren. Directeur Walter D'Hoore zegt het zo: "Ik verwacht niet dat we, als gevolg van deze crisis, over tien jaar te maken krijgen met kapsters die niet fatsoenlijk kunnen knippen of chirurgen die niet kunnen opereren."

De heropstart van het onderwijs deed de scholen diep in de coronabuidel tasten om de extra - en onvoorziene - kosten te betalen. KSD investeerde voor haar elf scholen onder andere in 500 liter alcoholgel, 250 liter ontsmettingsmiddel, de huur van 26 mobiele wastafels, 1.700 mondklappers (zowel wegwerpmodellen als wasbare), 240 gezichtsmaskers, 1.000 handschoenen en 160 plexischermen. "De kost blijft onder de 50.000 euro maar wanneer ik de misgelopen

Luc Peirelinck

inkomsten meeneem in het verhaal -dat zijn tenslotte ook coronakosten- eindigen we rond de 75.000 euro meerkost”, analyseert algemeen directeur Luc Peirelinck de situatie in zijn [interview](#) met HLN van 17 mei.

Door de heropstart kampten scholen met een organisatorische uitdaging die voor sommige directeurs bijna gelijk stond aan een mission impossible. In het [interview](#) (vanaf 02.00 min) van de directeur van de lagere school Mater Dei in Woluwe, Peter Janssens, met VRT Nieuws horen we hoe het leerkrachtenteam gebriefd wordt over de heropstart op 15 mei.

Peter Janssens

Aan de andere kant zie je op alle vlakken van de maatschappij dat in tijden van crisis een grote menselijkheid en solidariteit ontstaat. Dat is niet anders in het onderwijs. Daar heerste een bezorgdheid over kinderen uit kwetsbare thuissituaties. Via leerkrachten, de jeugdzorg, de CLB's, thuisondersteuning en jeugdwerkers liepen steeds meer signalen binnen dat het dreigde mis te lopen bij een groep kwetsbare leerlingen: anderstalige leerlingen en leerlingen uit kansarme milieus. Voor hen is afstandsonderwijs niet altijd evident.

In basisschool Heilig Hart in Heverlee vormen die kwetsbare leerlingen ongeveer één derde van alle leerlingen uit. Toen de regering het startschot gaf voor nieuwe leerstof, nodigde de school een zeventigtal leerlingen met een moeilijke thuissituatie uit om twee halve dagen per week op school - onder begeleiding - taken en oefeningen te maken. Volgens directeur Nathalie Leblanc van basisschool Heilig Hart in een [interview](#) met De Standaard op 27 april sprongen alle leerkrachten meteen op de kar.

Het Heilig Hartinstituut Kessel-Lo heeft onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers (OKAN) en organiseert behalve ASO, vooral technisch en beroepsonderwijs. Thijs Craane, directeur van het HHK, vertelt in een [interview](#) met De Standaard: “Ze wonen met veel in een klein appartement. Er is geen rustige ruimte om te werken. De jongeren moeten helpen thuis en kunnen niet naar buiten om stoom af te laten. “Ik heb geen tijd om te oefenen”, mailen ze me. Mijn mailbox puilt uit van dat soort berichten.”

Ook KSD in Diest heeft een OKAN-werking die 55 leerlingen telt. Ook zij beschikken niet allemaal over een pc. In een [interview](#) met HLN zegt Catherine Soenens, coördinator en directeur OKAN van KSD dat alle leerkrachten wekelijks een bezoek aan hun leerlingen brengen en hen de nodige taken bezorgen zodat ze niet achterop hinken eens de crisis bezworen is. “Bij deze kwetsbare groep zien we dat dat contact aan huis, hoe kort en vluchtig het ook is, deugd doet.”

Een ander leuk initiatief is dat sommige scholen rond Pasen hun leerlingen een hart onder de riem wilden steken met een bezoekje van henzelf en... de paashaas! Dat gebeurde ook in basisschool Jan Ruusbroec uit Ruisbroec waar de juffen hun kleutertjes stevig begonnen te missen. Directeur David Day verklaarde op 17 april aan de krant [Pajot Brussel Rand](#) dat Jan Ruusbroec een buurtschool is en dat de meeste kinderen vlakbij wonen.

Een kort bezoekje aan de deur was dus snel georganiseerd.

Nog een positieve outcome van de coronacrisis is dat de digitale geletterdheid van leerlingen én leerkrachten er met rasse schreden is op vooruitgegaan. We hebben de toekomst hiermee misschien wel meteen een stuk dichterbij gehaald.

Uit deze crisis blijkt ook maar weer eens hoe flexibel leerkrachten en leerlingen zijn. "Voor de heropstart moest de klassen niet alleen ontdubbeld worden, er is ook meer toezicht nodig, de leerlingen van de andere klassen die op school zitten hebben nog afstandsleren en dan houden we hier ook nog de noodopvang openen voor wie echt niet thuis kan blijven.", zegt David Day, directeur van basisschool Jan Ruusbroec in Ruisbroec in een [interview](#) met Het Nieuwsblad op 15 mei. "We hadden kinderen en ouders vooraf goed gebriefd in een filmpje. Zo konden de kinderen al op voorhand al eens zien hoe het nieuwe schoolleven eruitziet, waar ze moeten lopen en zo meer. Ook ouders werd duidelijk gemaakt waar en hoe ze hun kinderen mochten afzetten en ophalen. Iedereen heeft zich daar zeer goed aan gehouden. Ik ben echt heel blij."

David Day

Maar bovenal leidde de coronacrisis tot een fantastisch staaltje van creativiteit.

De leerkrachten muziek van scholengroep KSD bijvoorbeeld, maakten een keitof [filmpje](#) waarin ze een boodschap voor de leerlingen verbergen. "Samen komen we er wel", zingen ze. En ze geven tegelijkertijd ook aan dat ze hun leerlingen wel missen. Het filmpje werd overigens gemaakt met volledig respect voor de opgelegde sociale afstand. De drie dames zingen ieder van uit hun eigen kot maar er werd ook wel wat montage in gestopt met grappige fragmenten vanuit de huiskamer.

De 3 zingende muzieklerkrachten van KSD

De leerlingen

Onderstaand interview kwam tot stand tussen Stijn Luyten, leraar Nederlands en Engels voor de tweede graad van het HHH en tevens archiefmedewerker bij CEAH.

De zesdejaarsleerlingen mochten het post-coronatijdperk aftrappen op vrijdag 15 maart. Wat een verschil met ervoor, zeg

Stijn Luyten

De school nam zeer uitgebreide maatregelen om de heropstart van onze zesdejaars vlekkeloos en besmettingsloos te laten verlopen. Zo geldt er voor en na de bel al meteen een strikt samenscholingsverbod. Leerlingen worden aangemaand om meteen naar school of meteen naar huis te gaan, zodat het risico op contaminatie zeer klein wordt. Zodra ze de ingang voorbij zijn, is het verplicht om een mondkapje te dragen. Leerlingen die niet aan die wens kunnen voldoen, krijgen een mondkapje van de school. Eens aangekomen, kunnen de handen gewassen worden aan de vele extra wasplaatsen, voorzien door de school.

Ook de alom bekende anderhalve meter afstand was natuurlijk van primordiaal belang. Pijlen op de grond en affiches aan de muren geven de looprichting aan. Dit om het kruisen van andere leerlingen tot een minimum te beperken. Op plaatsen waar het onvermijdelijk is elkaar te kruisen, werd de gang in twee gedeeld zodat de afstand toch gerespecteerd kan worden.

Daarbovenop worden klasgroepen opgedeeld in groepjes van een tiental studenten die op andere momenten en andere plaatsen op school zijn. Ook mogen leerlingen zich maar met twee tegelijkertijd in het sanitair begeven.

U ziet het, de school heeft alle lades opengetrokken om een veilige haven te voorzien waarin optimaal geleerd kan worden.

Ik wilde wel eens weten hoe de leerlingen de voorbije weken hebben beleefd en sprak daarover met Timo Van Brussel en Robbe Van Soom; beiden leerling van 611 (wetenschappen-wiskunde) en vandaag voor de eerste keer in lange tijd terug op school.

Welkom terug! Hoe voel je je vandaag?

Timo: Blij dat ik mijn vrienden terug kon zien, maar de lessen hoefden voor mij niet per se. Er werd herhaald wat we in de voorbije weken thuis zagen en de lessen werden opnieuw op een standaard manier gegeven.

Robbe: Het is niet dat we bang zijn om terug te komen. Je denkt er soms wel bij na. Ik wil geen andere mensen besmetten, maar ik lig er nu ook niet van wakker 's nachts. Toch voelt het raar aan, natuurlijk. Je mist een halve klas, bijvoorbeeld. Gelukkig zijn wij best 'rustig' als het op zulke veranderingen aankomt. Andere leerlingen hadden het moeilijker. Die hebben meer structuur nodig en zijn wat gestresseerd voor de eindtoetsen (wiskunde, fysica, chemie en biologie - red.)

Pas je je gedrag daaraan aan?

R: Ik houd voldoende afstand en probeer me aan de regels van de school te houden.

T: Het is niet zo dat we echt gestraft zouden worden als we een van die regeltjes zouden overtreden, maar ik vind wel - en dat zie je ook - dat iedereen zijn verantwoordelijkheid moet nemen.

Het blijft moeilijk, natuurlijk. Zo'n mondkapje is soms lastig, dus eens ik buiten ben, durf ik het eens afnemen. Het is ook moeilijk om niet te blijven staan en een praatje te maken met klasgenoten die je dan al zo lang niet gezien of gesproken hebt ...

Is dat dan wat je het hardst miste tijdens de lockdown?

T: Absoluut! We zijn wel af en toe vanop een afstandje bij mekaar op bezoek geweest. Iemand jogde 'toevallig' langs een aantal klasgenoten en belde dan aan om een kort praatje te maken.

Iemand anders maakte dan weer eens een fietstochtje langs alle deuren ... Zo hielden we toch nog contact naast alle digitale kanalen.

Miste je op schools vlak iets?

T: Dat is moeilijker te zeggen. Ik heb het gevoel dat ik de leerstof thuis efficiënter kon verwerken dan op school. Hier laat je je soms afleiden door de leuke mensen om je heen en thuis moet je dezelfde leerstof dan nog eens herhalen om ze onder de knie te krijgen. Het is een beetje dubbelop.

Welk gevoel overheerste wanneer je midden maart hoorde dat de school tot aan de paasvakantie dicht zal blijven?

R: Eerlijk? Blijdschap. Helaas was die van korte duur. Vanaf enkele dagen later werd duidelijk dat het niet enkel 'niet meer naar school gaan' is, maar ook je sociale leven valt stil. We mochten nog maar per twee afspreken en daar had ik me niet aan verwacht.

T: Bij mij was het exact hetzelfde; eerst was ik blij, maar het bleek al heel snel dat deze crisis veel ernstiger was. Daarbovenop kwamen er nog lesopdrachten en livesessies via allerlei kanalen. Het werd meteen duidelijk dat het geen tweede zomervakantie ging worden.

In die twee weken voor de paasvakantie heb je dan herhalingslessen gekregen. Hoe was dat?

R: Herhalingslessen? Wij hebben bijna exclusief nieuwe leerstof gezien. Ergens vind ik dat ook niet erg; zelfs logisch ...

T: Het was gelukkig niet de moeilijkste leerstof van dit schooljaar. Het tempo viel ook mee. Hoewel ik me daar aanvankelijk wat aan mispakte. Ik dacht dat we een uurtje per dag gingen moeten werken, maar dat bleek toch wat weinig.

R: We waren wel in staat om zelf een planning te maken en al bij al zorgde dat er wel voor dat we meer tijd voor onszelf overhielden. Er waren momenten, zelfs dagen, waarop ik totaal geen zin had om te studeren en dan is het ook gewoon mogelijk om wat tijd te nemen en er later opnieuw aan te beginnen.

T: Er waren ook momenten dat ik even geen zin had in een bepaald vak. Dan kon ik gewoon een ander vak nemen, dat afwerken en dan pas opnieuw beginnen aan, zeg maar, wiskunde (lachje).

In tegenstelling tot Robbe ben ik wel twee weken dagelijks met de leerstof bezig geweest. Het was een moment om me te bewijzen, aangezien ik voor sommige vakken wat krap zat qua punten ...

Voor en na de paasvakantie waren voor jullie dan ook twee dezelfde periodes? Nieuwe leerstof die je zelfstandig moest verwerken.

T: Eigenlijk wel. Wat me opviel was dat er meer structuur in kwam na de paasvakantie. In het begin kregen we taken als 'bekijk dit even' of 'leer dat', maar achteraf kregen we een mooi overzicht van wat wanneer moest gebeuren en waar we daarvoor het nodige materiaal konden vinden ...

Heb je het gevoel even goed voorbereid te zijn op hoger onderwijs dan een leerling die hier pakweg vijf jaar geleden afstudeerde?

R: Ik denk het wel. Ik zie mijn periode in het secundair als afzonderlijk van die in het hoger. Ik ga geneeskunde studeren en ben niet per se bezig met het feit dat de leerstof die ik nu verwerk waarschijnlijk gevraagd zal worden op eeningangsexamen. Ik zal tegen dat het zover is alles nog wel eens herhalen (lacht).

T: Ik denk wel dat als je deze vraag aan andere leerlingen stelt, dat je ook vaak zou horen dat ze het gevoel hebben minder klaar te zijn. Ze zijn minder begeleid in hun keuze, maar hebben ook minder leerstof gezien om aan bepaaldeingangsexamens deel te nemen.

Op 29 mei komen de tweede- en vierdejaars er ook bij. Wat denk je daarvan?

T: Dat is plots wel een pak meer volk. Ik betwijfel of de afstand dan steeds gerespecteerd kan worden of dat er geen ellenlange rijen ontstaan aan de wasplaatsen. Ze zijn ook jonger. Die mentaliteit is anders. Hopelijk houden ze zich even goed aan de regels als mijn leeftijdsgenoten nu.

Dat hoop ik met jullie mee ... Bedankt en succes nog!

De UCLL

Voor de UCLL campus Hertogstraat (en dus ook één van onze campuspartners) vroegen we een getuigenis van Michiel Suls, evenementencoördinator.

Michiel Suls met zijn zelfgemaakt mondmasker met voorhanden materiaal nadat hij zijn masker thuis vergeten was

Het is midden maart, ik kom net terug van skivakantie. Ja, ook ik was zo'n verwend skiër die ondanks de zorgwekkende berichten vanuit Italië over een mysterieus Chinees longvirus zo nodig de bergen in moest trekken. Wu-ha-wat? Het zou ons wel niet treffen, toch?

Ook al is er dan nog geen sprake van een besmetting in België, toch is er al iets veranderd aan het leven op de campus. Er hangt een andere sfeer, er heerst een soort koortsachtigheid onder de medewerkers. Bepaalde eerste maatregelen worden al getroffen, zo verspreidt het Agentschap Zorg en Gezondheid al enkele affiches met tips waar ze ons later nog zo mee rond de oren zouden slaan dat ze als mantra's weerklinken: handen wassen, niezen of hoesten in de elleboog en nu alvast het nieuwe woord van het jaar: *social distancing*.

Het virus komt stilaan dichterbij, in buurlanden zijn al enkele gevallen bekend en nu beginnen ook andere Zuid-Europese landen *lockdown*-maatregelen te treffen. Voor we het weten, tiert het virus welig door Frankrijk – ons zuidelijke buurland! Het wordt steeds duidelijker: ook ons land zal niet ontkomen aan het verwoestende pad van dit nieuwe COVID-19-virus. De regering kondigt maatregelen aan, plots zijn de tot voor kort weinig beroemde virologen vaste gasten in haast elk radio- of televisieprogramma.

Het signaal van hogerop is gegeven: nu schieten ze ook bij UC Leuven-Limburg in gang. Drukke vergaderingen vullen het dagelijkse werkschema op Campus Hertogstraat. Koortsachtig zoekt elke medewerker naar manieren waarop we de kerntaken van het hoger onderwijs zo goed mogelijk kunnen implementeren tijdens de hoogst uitzonderlijke omstandigheden die het corona-virus ons oplegt. Het credo is 'maximaal digitaal', wat betekent dat we enkel naar de campus komen voor hoogst noodzakelijke dingen. Iets later zal blijken dat de gebouwen er wekenlang verlaten bij zouden blijven liggen; totdat de eerste studenten schromelijk én met mondmasker naar de campus trekken. Ze ontsmetten of wassen eerst nog even hun handen om dan eenzaam door de verlaten gangen naar hun lokaal te gaan.

De enkelingen die de campus tijdens die stille weken bevolkten, verdienen toch ook wel wat waardering. De mensen van de logistieke en technische dienst bleven doorgaan – er zijn bepaalde afspraken gemaakt met leveranciers en externe partners en voor zover deze kunnen en mogen doorgaan, zorgden zij ervoor dat niet alles op de lange baan moest worden geschoven.

Lang voordat de anderen voorzichtig terugkwamen, was ook de kuisploeg al naarstig bezig om de gangen en lokalen van onze campus netjes te houden. Al snel dienden ook de onthaalmedewerkers terug te komen om anderen die op de campus moesten zijn te kunnen verder helpen indien nodig én om bezorgde mensen een luisterend oor en hopelijk ook een oplossing te kunnen bieden.

Om dit alles te overzien was er het campushoofd, voor wie deze periode een grote uitdaging betekende; maar die zoals altijd kalm en beheerst weerstand bood en oplossingen vond.

Al deze mensen hadden echter nooit hun job kunnen uitvoeren zonder onze uitstekende conciërge, die immer aanwezig is om ieder die het vraagt verder te helpen. Ook hij verdient een terechte pluim voor zijn werk.

Nog steeds is er niet al te veel beweging op Campus Hertogstraat, maar de examenperiode komt eraan en dat betekent dit jaar nog veel meer uitdagingen dan anders. De roosteraars hebben sinds de uitbraak van het virus nog niet stilgezeten en ook de medewerkers van de sporthal zijn al druk in de weer om alles klaar te krijgen zodat de studenten toch nog hun academiejaar kunnen voltooien.

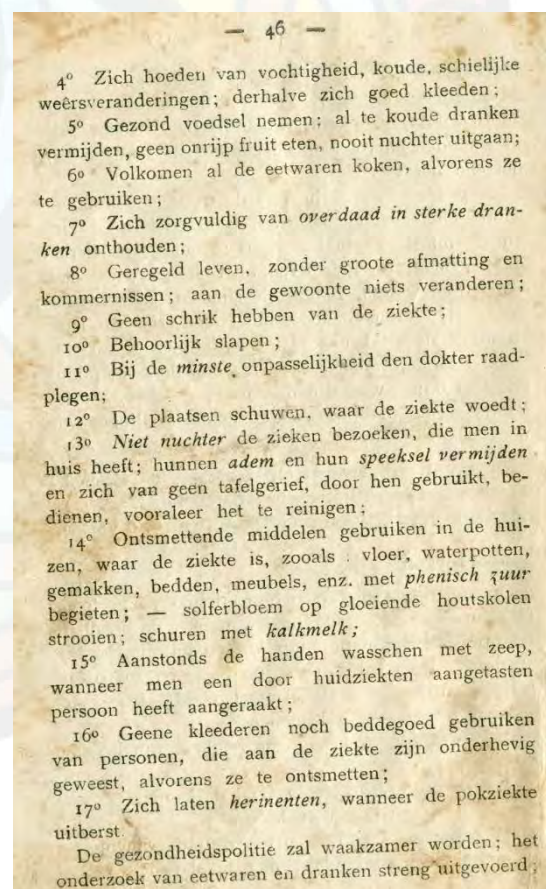
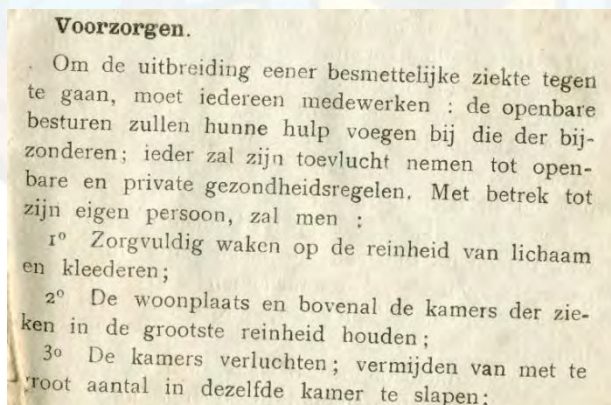
Als het een troost mag zijn: deze crisis doet iedereen anders nadenken. Hopelijk houden we wat van die open geest over, zodat ook na de coronapandemie nieuwe en betere vormen van Hoger Onderwijs kunnen ontstaan; zo zou de grootste gezondheids crisis sinds de Tweede Wereldoorlog toch nog wat positiefs met zich hebben meegebracht.

2. Een 'gezonde schoolomgeving': terugkerend spanningsveld

De aandacht voor een gezonde schoolomgeving, voor meer hygiëne en de bestrijding van ziektes is een weerkerend spanningsveld in de geschiedenis van het onderwijs in België. We blikken in deze historische bijdrage meer dan 100 jaar terug. De schoolhygiëne en de gezondheid van de schooljeugd hield hygiënist al bezig van het tweede kwart van de negentiende eeuw. De onmiddellijke aanleiding vormde in tijden waarop van vaccinatie nog geen sprake was, het voorkomen van besmettelijke ziekten zoals pokken, mazelen, kinkhoest, huid- en oogziekten. Oplossingen werden in twee richtingen voorgesteld: het verbeteren van de materiële inrichting van de scholen en de opleiding van onderwijzend personeel. Organieke reglementen voor een soort medisch toezicht in de scholen kwamen tot stand. Ontwerpen van een model-schoolgebouw werden uitgetekend. Maar die bleven nog tot na 1900 grotendeels dode letter.

Het officieel programma van het lager onderwijs schreef in 1897 voor dat gezondheidsleer werd onderwezen in de hogere leerjaren van het lager onderwijs. Uitgeverij Van In gaf sedert het einde van de 19de eeuw een klein handboekje uit, dat vele herdrukken zou kennen in de volgende jaren. *Het beknopt leerboek van gezondheidsleer, ten gebruike der lagere en adultenscholen en der voorbereidende afdelingen der middelbare scholen.* Via oud-leerkracht Annie De Coster kwamen we in het bezit van een van de oudste uitgaven. Het laatste hoofdstukje wordt gewijd aan de 'besmettelijke ziekten': zulke ziekten die op het onverwachts hunne intrede doen in eene streek, in eene gemeente, in een stad of in een gehucht, waar zij dikwijls onbekend zijn, er heersen en eindelijk verdwijnen na soms de schrikkelijkste verwoestingen aangericht te hebben'. Mazelen, pokken en scharlakenkoorts worden met naam aangehaald en kort beschreven. De tien voorzorgsmaatregelen die worden opgesomd, zijn deels herkenbaar, deels achterhaald:

HEVERLÉ
Institut du Sacré-Cœur et de l'Immaculée Conception

dirigé par les
Religieuses Annonciades du Sacré-Cœur

ÉCOLE MOYENNE AVEC SECTION PRÉPARATOIRE
CLASSES MÉNAGÈRES
ÉCOLE MÉNAGÈRE PROFESSIONNELLE
ÉCOLE DE TAPISSERIE DE HAUTE LISSE ET DE RENTRAITURE
ÉCOLE PROFESSIONNELLE ET COMMERCIALE
SECTION NORMALE, MOYENNE, PRIMAIRE ET FREBELIENNE
ÉCOLE SUPÉRIEURE D'AGRICULTURE ET D'HORTICULTURE
Les élèves ont le choix entre la section néerlandaise et la section française

Cours spéciaux : Dessin, piano, mandoline.

COURS GRATUITS D'ANGLAIS ET D'ALLEMAND

Maîtresses diplômées dans toutes les sections.

BRILLANT SUCCÈS AFFIRMÉ PAR DE NOMBREUX DIPLÔMES OFFICIELS

|| Situation sanitaire exceptionnelle ||
|| Soins maternels. Surveillance active ||

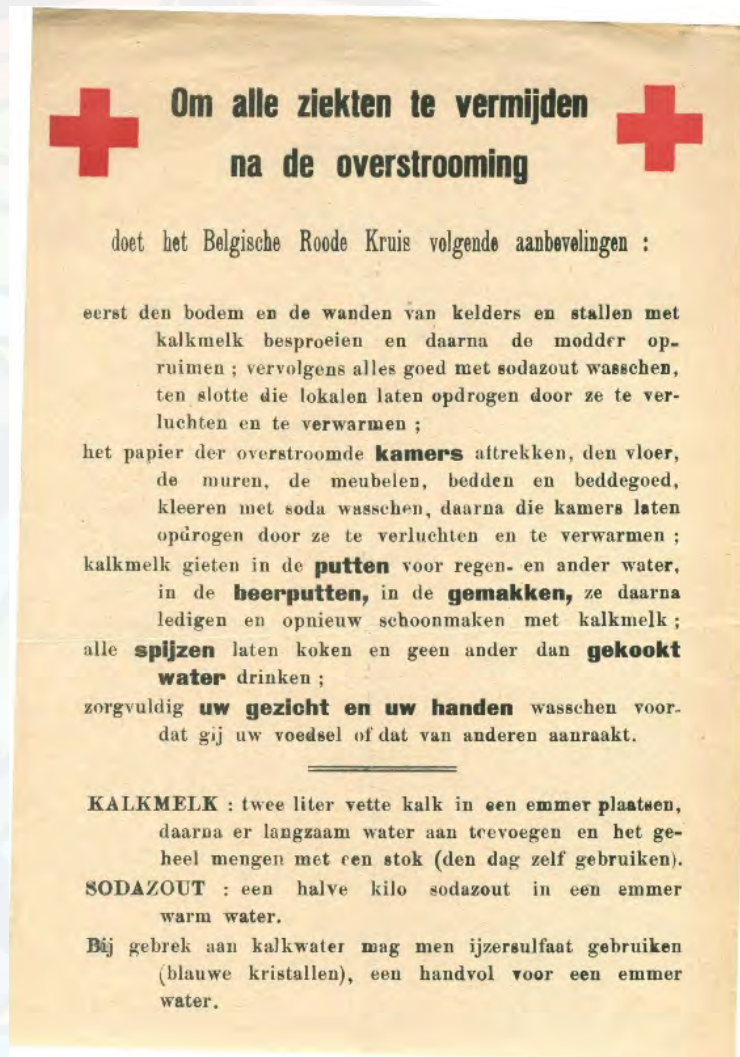
Prix de la pension : 250 francs.

DEMANDER PROSPECTUS A SUPÉRIEURE GÉNÉRALE

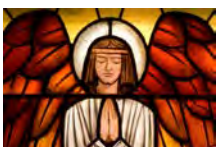
Intussen hadden betalende scholen het gezondheidsthema wel ontdekt. Het Heilig Hartinstituut in Heverlee pakte in zijn reclame advertenties omstreeks 1910 uit met *une situation sanitaire exceptionnelle*. De locatie op het platteland werd volop uitgespeeld als troef. Stadslucht was niet langer synoniem van burgerschap en vrijheid, maar kreeg de connotatie van 'on gezond'. De buitenrand van de stad werd gegeerd als nieuwe locatie voor een school. De plekken waren even bereikbaar als het stadscentrum en leerlingen konden er opgroeien in de heilzame buitenlucht. Ook het interieur werd in het teken van dit gezondheidsprincipe herdacht. De toiletzaal met lavabo's werd op prentkaarten ongegeneerd getoond als een toonbeeld van hygiëne. Belgische meisjesspensionaten introduceerden nogal wat architecturale vernieuwingen. Ingenieurs braken zich het hoofd over een goede watervoorziening.

Maar in de lagere scholen was nog een lange weg af te leggen. Het Rode Kruis deed inspanningen om via de scholen aan gezondheidsopvoeding te doen. Zo werden naar aanleiding van de overstromingen in Leuven in 1906, affiches uitgehangen in de scholen die waarschuwden voor het risico op 'aanstekelijke' ziektes. Het onderwijzend personeel kreeg instructies over de maatregelen die men diende te nemen om de gebouwen en lokalen, die gedurende enkele dagen een open riool waren geweest, te ontsmetten.

Het medisch schooltoezicht werd in België verplicht gesteld door de wet van 19 mei 1914 die de leerplicht invoerde. Elke gemeente werd toen geacht een dienst voor medisch schooltoezicht in te richten voor het gemeentelijk en gesubsidieerd lager en kleuteronderwijs. Maar de Eerste Wereldoorlog plaatste de uitvoering van deze wet voor vier jaar *on hold*. Een betere medische kennis en voorzorg waren in de schrijnende oorlogsomstandigheden geen overbodige luxe geweest. Men nam in scholen zijn toevlucht tot soms wel bedenkelijke huis-, tuin- en keukenmiddelen. Zo dronken leerlingen en onderwijzend personeel water uit een bak waarin spijkers werden gelegd om hun ijzertekort aan te vullen.

Het 'quarantaine' principe was in internaten en kloosters wel bekend. Zieke leerlingen en personeel werden in afzondering geplaatst op een ziekenzaal. Tijdens de Eerste Wereldoorlog brak zo een epidemische ziekte uit onder de door ontbering verzwakte zusters van het Heilig Hartinstituut. Besmetting van leerlingen werd gevreesd. Het gebouw Franciscus dat was opgetrokken voor de kantwerksters op de uithoek van het domein, werd in gebruik genomen als sanatorium. Maar al de ellende was nog lang niet achter de rug.

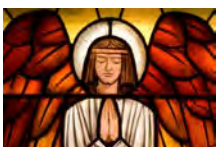
Begin oktober 1918 was het schooljaar hervat met 7 à 800 leerlingen, toen de Duitse overheid het bevel gaf het instituut volledig te ontruimen. Het Duitse leger bereidde zich voor op de terugtocht en begon met een ontzetting van zijn zieken en gekwetsten. 'Veel gekwetsten kwamen in het Gesticht aan: er was plaats voor 1600. Ze waren goed ingesteld en werden goed verzorgd. De herstellenden wandelden op het speelplein: men was ook van mening dat men er de doden begroef... ze beweerden ook dat daar wijn in de grond gestoken werd, maar nooit hebben we iets gevonden'.

Gelukkig konden alle leerlingen tijdig geëvacueerd worden en werd een ramp vermeden. De Duitsers zouden er gedurende zes weken verblijven en lieten niets heel van de inrichting van de school. De slaapzaal Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart werd volledig vernield: het houtwerk van 100den alkoofbedden werd door de ramen gekieperd en opgestookt. De eerste groep leerlingen die begin februari 1919 terugkeerde, zou met toestemming van het Belgisch Leger op achtergelaten Duitse veldbedden slapen... De decors van de feestzaal werden aan stukken gesneden en gebruikt als scheidingen voor kamers van officieren. De refter was ingericht als ziekenzaal, de familiezaal werd de officierenmess...

Verscheiden zusters waren begin oktober 1918 in allerijl naar de filialen in Cortil Noirmont, Nodebais en Oud-Heverlee gestuurd. De Zusters zaten opeengepakt in het gedeelte dat niet door het legerhospitaal was ingenomen. De ravitaillering werd een hopeloze zaak. De veestapel van de schoolboerderij werd binnen de korte keren geïnfecteerd door de zieke runderen die het Duitse leger op zijn terugtocht nog had aangeslagen.

De Gasthuiszusters van de Heilig Hartkliniek waren bereid om de bedlegerige zusters op te vangen. Maar één na één werd wie daags voordien nog gezond was, ziek. Er werd een onderkomen in afzondering gezocht buiten het instituut, dat als ziekenboeg kon worden ingericht. Het klooster kon via contacten tijdelijk beschikken over twee leegstaande woningen aan de De Lignestraat. Daar zouden tot kerstmis 1918 een twintigtal 'gegriepeerde' religieuzen verblijven.

Nog een gemeenschap van een 30-tal religieuzen bleef ter plaatse. De jongsten onder hen bleken opmerkelijk genoeg het kwetsbaarst. Het verhaal van zuster Bernadette deed later nog jaren de ronde. De 18-jarige zuster Bernadette Van Passel had in het klooster alleen nog maar de oorlog meegemaakt. Ze was ingetreden in 1914, had voor kleuteronderwijzeres gestudeerd, maar begon tijdens de oorlog als portierster aan het onthaal te werken. In een toestand van komen en gaan was het geen toeval dat de beruchte Spaanse Griep de jonge vrouw trof. Ze was er zo slecht aan toe dat ze op 5 november de laatste sacramenten kreeg toegediend. Op 10

november, intussen was de getekende wapenstilstand zo goed als een feit, was haar toestand opnieuw kritiek. De Dokter en burgemeester van Heverlee Vanden Bempt werd er bij geroepen, maar hij weigerde het instituut binnen te komen om de zieke te bezoeken: hij liet via het raam weten dat hij zelf ziek was.... Hij suggereerde dat ze de Duitse dokters in het instituut zouden aanspreken.

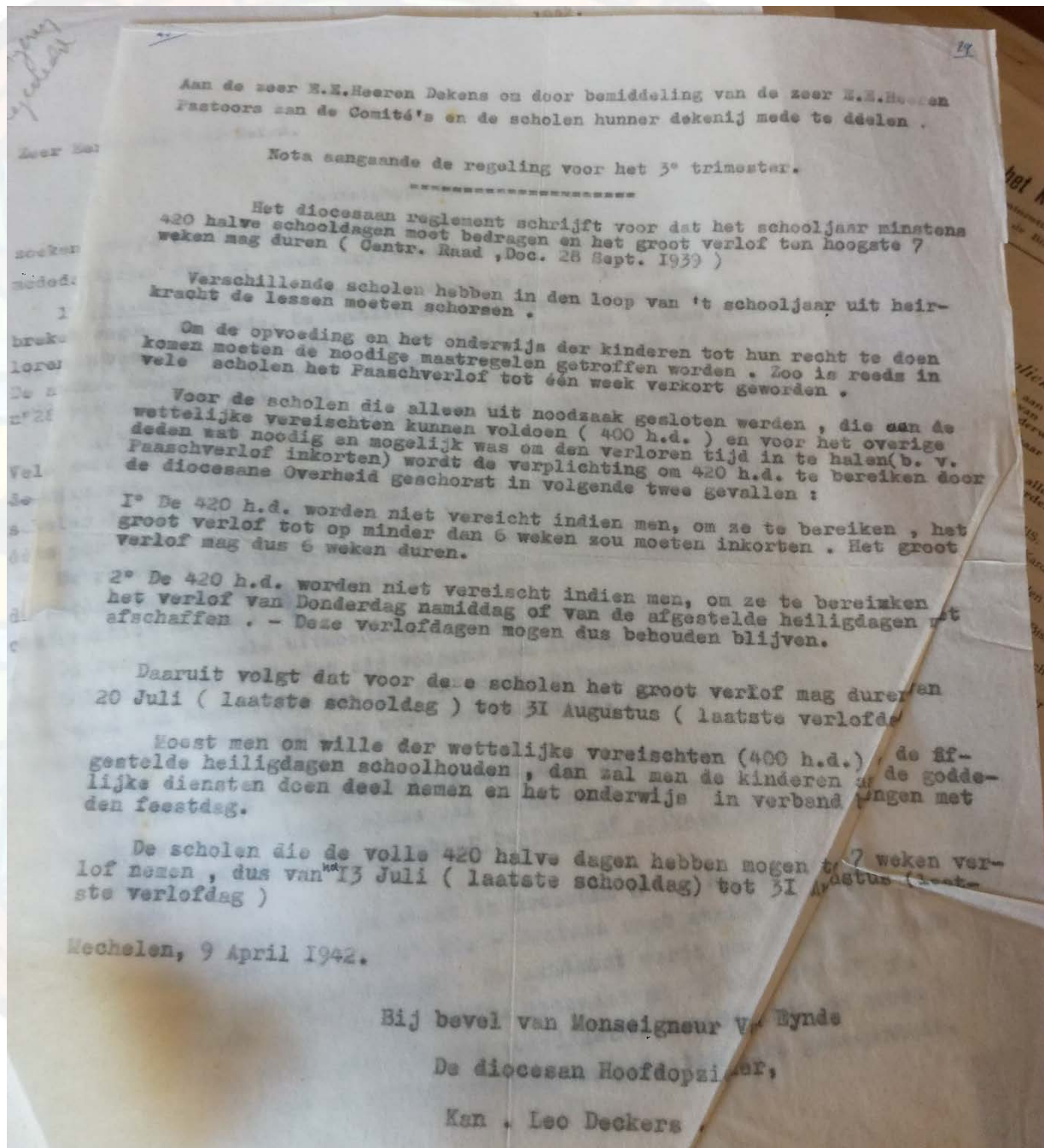
Zo gebeurde. De Duitssprekende zuster Ferdinanda Claes werd uitgestuurd om de situatie uit te leggen en ondenkbaar in de weken voordien om hulp te vragen. Ene dokter Wegele van de medische staf kwam zich op 11 november 1918 van de toestand van de Vlaamse religieuze vergewissen en stelde een behandeling voor met koude baden en vochtige omslagen om de koortsstuipen te onderdrukken. In de volgende 24 uur maakte hij geregeld zijn opwachting aan haar ziekbed. Bernadette kwam er door en de zusters zouden de 'Duitse' behandeling in de volgende weken ook regelmatig met succes toepassen bij hun andere zieken. Maar op het einde van de oorlog telde de congregatie een ongemeen hoge oversterfte van jonge mensen in haar gemeenschap.

Na de Eerste Wereldoorlog wilde de Belgische overheid een meer preventieve rol inzake gezondheid vervullen en werden de lokale overheden aangespoord om die taak ook via de scholen op te nemen. Hier werd zeker op het platteland maar met mondjesmaat uitvoering aangegeven. In 1925-1926 had 16% van de kinderen nog geen gezondheidsboekje zoals dat was voorgeschreven en bij meer dan 200 gemeentes bleef het bij een zich op papier in regel stellen. In de steden was de situatie beter gesteld. Vanaf de jaren 1920 voerde de verstedelijkte werkmansgemeente KesseL-Lo een gezondheidsbeleid in haar scholen, ook in het vrij onderwijs. Koepokinentingen werden op kosten van de gemeente georganiseerd in de scholen en kinderen kregen een gezondheidsboekje. Als er in 1936 in de Sint-Pietersschool difterie uitbrak, moest de school voor korte tijd worden gesloten. Op het platteland was er inzake gezondheidsbeleid op school dan nog een lange weg af te leggen. Hygiëne werd een verplicht vak op de normaalschool, maar de info in de handboekjes voor de toekomstige onderwijzers bleef uiterst rudimentair. Het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, thans gekend als Kind en Gezin zou daar een grote rol vervullen. Het voerde vanaf 1935 het gezondheidsboekje in voor elk kind, een opvolgprincipe dat tot vandaag bestaat...

3. Lockdown van het onderwijs – hoe heette dat vroeger?

Dat het onderwijs met deze lockdown en heropstart niet aan haar proefstuk toe is, bewijzen onderstaande documenten van het Aartsbisdom Mechelen uit het archief van CEAH. De documenten dateren uit de periode van WOII. Maar we bevinden ons nu in een vergelijkbare periode. President Macron zei het immers: "Nous sommes en guerre.". We laten de documenten voor zichzelf spreken om te ontdekken waar de huidige onderwijsexperts de mosterd halen...

58
Mechelen, 20 Juli 1944.

Aan het Bestuur der Lagere Scholen van het Aartsbisdom.

De Dioesane Overheid verzoekt ons U de volgende schikkingen mee te deelen die getroffen werden in overleg met het Ministerie van Openbaar Onderwijs :

- 1° De scholen die zonder onderbreking regelmatig konden werken en, met volle- of met halvedagstelsel meer dan 420 halve dagen bereiken, mogen hun verlof bepalen volgens de plaatselijke noodwendigheden en de algemeene reglementen.
- 2° De scholen die, wegens bezetting, kolenschaarschte, ziekte of andere redenen, vóór 4 Mei moesten sluiten, mogen hetzelfde doen indien zij de wettelijk vereischte 400 halve dagen bereiken.
- 3° De scholen waarvan de regelmatige werking sedert 4 Mei geschorst werd en die op verscheidene wijzen contact hielden met hun leerlingen, zullen deze beperkte werkzaamheid voortzetten tot einde Juli. De scholen die, om wettige redenen zooals onder 2° vermeld, niet tot 400 halve dagen kunnen geraken, mogen ook na 31 Juli hun verlof beginnen.
- 4° De aanvangsdatum van het nieuwe schooljaar zal later door het ministerie worden medegedeeld.

De Dioesane Overheid vraagt aan al hare scholen tijdens het verlof de kinderen niet geheel zonder zorg te laten. Zij heeft de toewijding bewonderd en de vindingrijkheid gewaardeerd waarmede, in zoovele scholen die onder haar gezag staan, gelijverd werd om de nadeelen van het halvedagstelsel en van de schooning der regelmatige lessen tegen te gaan en met al de kinderen contact te houden. Zij dankt de besturen en de leerkrachten voor hun ijver. Wat er tijdens het verlof kan gedaan worden zal overlegd worden, onder het gezag van den Z. E. H. Pastoor der parochie, volgens de plaatselijke noodwendigheden en mogelijkheden. Met bijzondere zorg zal gelet worden op het ijveren voor het volbrengen van den Zondagplicht, het naderen tot de Sacramenten (biecht en communie), de dagelijksche mis, enz. : een bijeenkomst 's Zaterdags zal in vele plaatsen daarvoor aangewezen zijn. De leerkrachten zullen om de beurt hun medewerking daartoe verleen.

Om de kinderen in het beoefenen van een 100 o/o christelijk leven te steunen zal men de werking van den E. K. vragen. De kruisochters kunnen veel door gebed, offer, bereidwilligheid en vriendendienst. Het dagelijksch voedsel der communie zal de kracht geven om dit christelijk leven eucharistisch, mariaal en hierarchisch tot vollen bloei te brengen.

De Centrale Raad van het Katholiek Onderwijs verzoekt ons de aandacht der schoolbesturen te vestigen op het gevaar der benoemingen en mutaties in deze tijden : een benoeming kan zonder ministerieele goedkeuring blijven, en dus de leerkracht zonder wedde, indien op het oogenblik der indiensttreding de school niet regelmatig zou werken en de noodwendigheid van een nieuwe leerkracht door het ministerie niet erkend zou worden.

Dit geldt voor alle benoemingen van leerkrachten, bestuurders of bestuursters zonder klasse, bijzondere leermeesters en -meesteressen, interimarissen...

In geval van mutatie zou kunnen voorvallen dat het ontslag in ééne plaats zou erkend worden, maar de benoeming elder niet, zoodat door één mutatie twee vastbenoemde leerkrachten zonder wedde zouden kunnen vallen.

In elk geval moet dus met het mededeelen van ontslag, mutatie of benoeming gewacht worden tot na het verlof, om te kunne nagaan of op het oogenblik van het hernemen der lessen, de scholen op die plaats regelmatig kunnen werken en het aantal leerling hoog genoeg is om een subsidie te bekomen.

(De leerkrachten die hun plaats behouden kunnen betaald blijven daar waar een nieuwe leerkracht niet zou bezoldigd worden).

De Centrale Raad zal steeds bereidwillig uitleg geven en de redelijke vragen steunen.

De Dioesane Hoofdinspecteurs,
Kanunnik L. BECKERS.
Kanunnik L. DECKERS.

Malines, 14 septembre 1944.

Monsieur le Doyen,

L'Autorité diocésaine nous charge de vous communiquer les directives suivantes, avec prière d'en informer Messieurs les Curés de votre doyenné.

1° Dans les paroisses où les circonstances locales le permettent les classes reprendront leur activité normale (avec horaire plein) le 18 septembre. S'il est souhaitable de commencer plus tôt ou d'attendre encore, les écoles libres s'entendront avec les écoles communales.

2° Le régime du demi-temps ne reste nécessaire que là où l'école ne dispose pas du nombre suffisant de locaux, ou doit partager ses locaux avec une école voisine, libre ou communale, pour lui permettre de donner un demi-jour de classe.

3° Le passage régulier dans une classe supérieure peut être remis à la fin du 1er trimestre. Cela n'est pas nécessaire dans les écoles qui ont pu fonctionner régulièrement. Dans les autres écoles on peut procéder de deux façons :

- a) laisser monter les enfants de classe, mais consacrer les trois premiers mois à compléter la matière de l'année précédente pour permettre de poursuivre normalement les études ;
- b) laisser les enfants avec leur maître de l'année précédente jusqu'aux vacances de Noël.

Dans la plupart des cas le premier procédé sera préférable. Le second nécessitera un arrangement pour les nouveaux élèves de la première année ; l'absence momentanée d'une huitième année peut aider à la solution du problème. Chaque école verra ce qui vaut le mieux pour elle.

4° Les écoles sinistrées feront immédiatement le nécessaire pour aménager leurs locaux. Pour ce qui concerne la constatation du dommage et l'obtention de matériaux, on s'adressera aux instances locales ou régionales qualifiées à cet effet.

5° Les décisions qui sont prises à la suite des directives présentes, de même que les autres mesures concernant horaires, heures d'ouverture et de fermeture, surveillance des enfants à la sortie de l'école, etc. doivent émaner du président du comité scolaire d'accord avec le chef d'école, et aussi avec M. le Curé au cas où celui-ci ne serait pas le président du comité.

6° Les comités doivent veiller à ce que des agents qui ne méritent pas confiance, à raison de leur attitude incivique, ne paraissent pas devant les enfants. Il faut éviter d'autre part que des membres du personnel ne soient victimes de soupçons téméraires. En conséquence :

- a) aucun agent ne sera révoqué avant que l'autorité compétente ait pu se prononcer et que l'intéressé ait pu se défendre ;
- b) les membres du personnel qui se sont rendus coupables d'agissements anti-patriotiques seront suspendus par mesure d'ordre jusqu'à l'instruction de leur cause ;
- c) ceux qui, par leur attitude, leur affiliation à certaines associations ou de toute autre façon ne jouissent plus de la confiance des parents, seront priés de cesser leurs fonctions jusqu'à ce que l'on ait pu établir si, oui ou non, ils sont dignes de leur rôle d'éducateur ;
- d) les mesures prises seront immédiatement communiquées, avec un rapport motivé, à M. le Doyen. Celui-ci transmettra ce rapport, avec son avis, à Mgr Van Eynde.

Les Inspecteurs principaux,

Chan. L. BECKERS.

Chan. L. DECKERS.

ntes les copies pour Messieurs les curés (et chapelains) et les écoles de leurs paroisses.

4. Maggie de... schooltent

Omdat de lagere school Sint-Norbertus in Heverlee tijdens de renovatie van het kloostergebouw en het optrekken van een nieuwbouw, moest de school dringend op zoek naar een tijdelijk onderkomen (2 jaar) van 360 m² voor haar zes klassen, kantoren en het leraarslokaal.

Het stuk grond van Sint-Norbertus waar de Maggies komen

De school klopte daarvoor aan bij het Leuvense architectenbureau DMOA dat gespecialiseerd is in een innovatieve manier van duurzaam en circulair bouwen. Dit bedrijf is al meermaals in de prijzen gevallen voor hun sociaal engagement en pionierswerk in ontwikkelingslanden en conflictgebieden via hun non-profit afdeling *Maggie Program* waarmee ze hoofdzakelijk huisvesting en pop-up scholen voor kansarmen bouwen.

Een [artikel](#) in Het Laatste Nieuws van 13 oktober 2019 getuigt hiervan.

Het was Bart Peeters (een man die de naam van de bekende zanger deelt en die tot voor kort als project manager in de humanitaire sector werkte) die een paar jaar geleden op de CEO van DMOA afstapte met een sociale uitdaging: “Hij vertelde me over de erbarmelijke omstandigheden in vluchtelingenkampen. Mensen verblijven steeds langer in die kampen, dat is een wereldwijde evolutie. Tien, vijftien jaar in een vluchtelingenkamp wonen is eerder regel

dan uitzondering. Maar de accommodatie evolueert niet mee. Lokale autoriteiten willen vermijden dat de kampen een permanente status krijgen en uitgroeien tot echte steden. Ze laten dus vaak niet toe dat er stenen gebouwen worden opgetrokken. Zo blijven vluchtelingen aangewezen op tenten. Ook voor onderwijs, medische hulp,..."

Een Maggie

"Vluchtelingenkampen hebben ook een gigantische ecologische voetafdruk. Tenten gaan niet lang mee, dus moeten ze vervangen worden. En omdat ze niet aangepast zijn aan de weersomstandigheden wordt er enorm veel fossiele brandstof verbruikt om delen van kampen te verwarmen in de winter of om de airco's te laten draaien in de zomer. Dat kan honderd keer efficiënter en duurzamer."

Met de steun van VLAIO -het agentschap Innoveren en Ondernemen- startte DMOA een innovatietraject. Dat moest leiden tot een prototype voor een nieuw soort shelter die een nieuwe, betere, duurzamere versie van de klassieke tent moest worden.

Het bouwwerk dat uit dit project geboren werd, heet de Maggie shelter: een innovatieve infrastructuur die eruit ziet als een tent, maar de kwaliteiten heeft van een duurzaam en circulair gebouw met een levensduur van minstens 15 jaar. Maggie is snel op te bouwen samen

met de lokale bevolking en zet bijgevolg in op empowerment. De dubbele wanden worden opgevuld met lokale materialen (aarde, organisch materiaal, plastic afval) die ter plaatse voorhanden zijn, waardoor het bouwwerk de eigenschappen krijgt van een goed geïsoleerd gebouw met een minimale footprint.

Voorbeeld van hoe een Maggie er in een schoolcontext binnen uit kan zien

In Irak is er al een trauma-helend centrum voor Yezidi-kinderen in ondergebracht zijn. In Kameroen werden twee slaapzalen voor internaatleerlingen gebouwd voor kinderen voor wie de school buiten bereik ligt. In eigen land werd de eerste Maggie in 2016 ingehuldigd in het opvangcentrum voor minderjarige vluchtelingen in Steenokkerzeel.

Alle projecten van het *Maggie Program* worden gefinancierd via corporate partners, service clubs en private giften: bedrijven, organisaties en personen die zich kunnen vinden in de waarden en doelstellingen van de Maggie-aanpak en missie.

Bij een klassieke huur van wooncontainers gaan de huurgelden naar een profit bedrijf. *Maggie Program* is echter een non-profit onderneming die middelen van projecten in het Noorden inzet voor ontwikkelingsprojecten in het Zuiden. Deze inkomsten worden 100% ingezet om in ontwikkelingslanden scholen te bouwen voor kansarmen en vluchtelingen.

De CEO van DMOA vat het mooi samen: “De humanitaire sector heeft een enorme nood aan innovatie. Maar net waar de nood het grootst is, werken overheden en ngo’s amper samen met de bedrijfswereld. Wij willen aan die boom schudden. We zijn een klein project, maar we zijn er rotsvast van overtuigd dat we een grote impact kunnen hebben.”

Waar trouwens de naam Maggie shelter vandaan komt? “Naar Maggie De Block”, lacht geestelijke vader Benjamin Deneef van DMOA. “Het was alleszins een klinkende naam in de sector op dat moment. Los van de politica is het ook gewoon een goeie naam: klinkt als een veilige haven, werkt overal ter wereld.”

Voor buitenlanders die ‘onze’ Maggie niet kennen, wordt gesteld dat de naam van de tent verwijst naar het Engelstalige woord *maggot* (made of worm) omwille van de bolle vorm. Of komt dat op hetzelfde neer?

In elk geval wordt DMOA door Sint-Norbertus ingeschakeld voor de bouw van maar liefst vier shelters tijdens de zomervakantie van 2020.

Door dit project probeert de school ook haar steentje bij te dragen aan het klimaat. Sint-Norbertus is al jaren een *MOS-school* (Milieu Op School) en werkt actief mee aan *Leuven klimaatneutraal 2030*. Uit respect voor het klimaat zal de verwarming/koeling van de tenten gebeuren met warmtepompen.

Wat het circulaire principe betreft, zullen alle materialen gerecupereerd en opnieuw gebruikt worden. Na de twee jaren in Sint-Norbertus, zullen de Maggies in een tweede leven nog 13 jaar dienst doen voor vluchtelingen of kansarmen in een ontwikkelingsland.

Opbouw van een Maggie in Irak voor de Yezidi-kinderen

5. Nieuw leven op de campus

Natuurlijke zonwering

Wie les heeft of geeft in het gebouw Immaculata langs het sportveld op de campus van het Heilig Hartinstituut Heverlee, weet dat de klaslokalen langs de zonnkant bij mooi weer vaak in een sauna veranderen.

Daar werd in april l.l. een oplossing voor gecreëerd. Gewoon door terug te kijken naar het verleden. Het is namelijk zo dat Immaculata vroeger langs die kant omzoomd werd met bomen.

Op onderstaande foto van 1948 zijn laagstammige fruitbomen te zien op wat later het sportterrein werd.

In 1953 werden de fruitbomen vervangen door populieren. Deze boomsoort is hoog genoeg om ook de hoogste verdiepingen van Immaculata tegen de zon te beschermen.

Een volgende verandering kwam er op het einde van de jaren 1960 wanneer bij de aanleg van de sportvelden de aanplantingen verdwenen. Sindsdien oogde deze zone eerder kaal.

Dat is het beeld dat we tot enkele maanden geleden kenden.

In hun zoektocht naar een oplossing voor de oververhitte klaslokalen, kwam de werkgroep rond dit probleem opnieuw bij de toenmalige populierenbeplanting uit. Dit is immers een duurzame, betaalbare en groene oplossing. Dankzij beeldmateriaal uit het archief van Cultureel Erfgoed Annuntiaten Heverlee, kon de werkgroep zich een duidelijk beeld vormen van de toenmalige aanleg.

In april 2020 werden uiteindelijk, mede dankzij een premie van de provincie Vlaams-Brabant (M.O.S), opnieuw Italiaanse populieren aangeplant. Intussen hebben de kaarsvormige bomen al een mooie hoogte genomen, zodat de groene gevel stilaan vorm krijgt. Terwijl iedereen thuis door Teams werd opgeslorpt of over online lessen gebogen zat, zorgden de medewerkers van de technische dienst samen met *Lovely Garden* voor een professionele aanplanting en een optimale verzorging. De boomwortels werden ingeplant binnen een metalen koker waardoor op termijn woekering van wortels tussen bekabeling werd voorkomen. En in de voorbije twee maanden was een stevige bewatering twee maal per week geen overdreven luxe.

Dit is nog maar het begin

In afwachting van een grondige restauratie en heraanleg van de speelplaats worden in de komende weken met steun van het Agentschap Onroerend Erfgoed dringende onderhoudswerken en onderzoeksactiviteiten uitgevoerd aan het beschermd erfgoed op de speelplaats. Niet alle groen is heilzaam. Stronken, bomen en klimplanten ondermijnen en overwoekeren de beschermde omheiningmuur aan de speelplaats aan beide zijden. De firma van Philip Eyckens zal ze -voorafgaand aan de eigenlijke restauratie van de muur- in het kader van het speelplaatsproject vakkundig wegwerken. Zodoende blijft de stabiliteit gegarandeerd.

Het Agentschap Onroerend Erfgoed kende op 27 april 2020 ook een erfgoedpremie toe om de standplaatsverbetering van de beschermde lindebomen op de speelplaats te onderzoeken. En zo komt verder beweging in het 'speelplaatsdossier'. Sinds 2007 stond het op de wachtlijst van Agion. Dat lange wachten had het voordeel dat het participatief traject van Playground Circles tot nieuwe inzichten leidde, o.a. inzake het belang van de erfgoedwaarden. Het begin januari 2020 ingediende actualisatiedossier trok om deze redenen het gevraagde budget op. Op 28 februari 2020 kwam het heuglijke bericht dat de ingediende actualisatie werd goedgekeurd. De ontwerpers hebben nu een jaar de tijd om een ontwerpdossier 'Speelplaats' voor indiening klaar te stomen om zo uiteindelijk de cirkel volledig rond te maken.

6. Koester je archief

In vorige nieuwsbrieven maakten we al duidelijk dat we met het project Slimerfgoed.be aandacht willen vragen voor het belang van onderwijsarchieven.

Blijkbaar kreeg ons project al steun in 1930. Lees maar...

7. Oud-leerlinge HHH en erfgoedvrijwilliger CEAH wint schrijfwedstrijd met historisch verhaal

Write Now! is dé schrijfwedstrijd voor jongeren van 15 tot en met 24 jaar. De vorm van de inzending is vrij, want alle genres zijn toegestaan.

Op vrijdag 8 mei maakte juryvoorzitter Lies Van Gasse de winnaars van Write Now! Leuven 2020 bekend via IGTV op het Instagram-account van Write Now!. Uit 78 inzendingen koos de jury het verhaal van de 24-jarige Ellen D'Hoore tot de beste inzending van deze voorronde. Zij ontvangt €250,- aan boekenbonnen voor haar verhaal en strijdt op 28 juni in de finale met veertien anderen om de titel van winnaar Write Now! 2020. Winnaars van Write Now! worden vaak opgemerkt door landelijke uitgeverijen. Zij debuteren bij landelijke uitgevers of hebben een contract bij een uitgever in de wacht gesleept. Bekende auteurs die hun carrière begonnen bij Write Now! zijn onder meer Lize Spit, Niña Weijers, Maartje Wortel, Jaap Robben, Marijn Sikken, Joost de Vries en Marjolijn van Heemstra.

Ellen D'Hoore

Het verhaal 'Citroenen' van Ellen gaat als volgt...

We liggen met vier in bed. Clementine en ik liggen met ons hoofd in de richting van de deur, Bertha en Anna met hun hoofden naast onze tenen. Theo en Louis slapen samen, tegen de andere muur van de kamer. Tussen onze bedden in staat de kast die vroeger in de woonkamer stond. Toen Louis 9 jaar was viel hij, bij het wiebelen op de achterpoten van zijn stoel, achterover, met zijn hoofd op de uitstekende punt boven de besteklade. Het hout is nog steeds wat donkerder op die plek. Altijd wanneer mama die vlek zag, dacht ze aan de door bloed doordrongen haren van Louis, dan zakte ze door haar benen, en moest vader snel een stoel onder haar inschuiven. Al snel werd het tot een vast ritueel. Vader die voor elke maaltijd moeder vakkundig opving, op een stoel liet zakken en met zijn grote handen zacht op haar wangen sloeg. Wanneer moeder haar ogen weer opende, wisten we dat het tijd was voor het gebed. Vader hoopte dat het over zou gaan, maar die vlek bleef en daarmee ook het vallen. Uiteindelijk werd er besloten dat borden ook perfect in een klerkast kunnen staan. Zo komt het dat mijn onderbroeken nu liggen op de plaats waar de vorken vroeger lagen, en de soepborden nu op Theo's klerenschap staan. Louis werd er van nu af aan elke nacht aan herinnerd dat een stoel vier poten heeft en omdat Clementine altijd onze kleren kiest en ons instopt werd mama niet meer geconfronteerd met de vlek die haar bijna haar oudste had gekost.

Een zacht gekreun wekt me. Ik draai me om en zie Clementine. Haar tanden klapperen haastig op elkaar, haar lippen, gelig wit, schilferen af als de muur in de achterkeuken en haar ogen staren in de verte. Tijdens de oorlog kwam ze bij ons wonen. Moeder noemt haar zusje, wij zeggen gewoon Clementine. Zij moet op ons letten wanneer we alleen zijn, of moeder bezig is.

Clementine leerde me vlechten met brede grassprietten, hinkelen op m'n linkerbeen en fluiten op m'n vingers. Elke ochtend, voordat onze ouders wakker zijn, fluit ze zachtjes op duim en wijsvinger. Louis en Theo, die dan vaak al meer dan een uur geduldig aan het wachten zijn, mogen dan mee in het grote bed komen liggen.

Wanneer we allemaal een plekje onder het laken gevonden hebben, vertelt Clementine ons verhalen van voor de oorlog. Over wielervoertuigen door het dorp, waar zij met de vlag mocht zwaaien, of zwemmen in je ondergoed in de grote plas en dan kletsnat je fiets op, om thuis op de zwarte stenen van de vensterbank te gaan zitten. Soms zingt ze ook liedjes die moeder haar ooit leerde. Maar wanneer ze heel goed gezind is, leert ze ons handstand op het bed. Om beurten grijpt ze dan onze enkels, en tilt ze onze benen omhoog. De kleintjes zakken telkens door hun armen, zodat hun hoofd op het bed leunt. 'Je armen strekken', zeurt ze dan plagend, terwijl ze hun benen heen en weer rammelt. Toch houden ze hun haren grinnikend op het bed gedrukt, omdat ze weten wat er volgt. Ze tilt hen op aan hun enkels, zodat hun armen boven het bed molenwieken en wiegt hen heen en weer. Daarna laat ze hen gierend weer op het bed neerkomen. Mij lukt het al met gestrekte armen, soms kan ik zelfs blijven staan wanneer Clementine me loslaat. Ze zegt dat, wanneer ik blijf oefenen, ik ooit heel de tuin zal kunnen oversteken op m'n handen. Clementine kan dat, een keer toonde ze het ons stiekem, toen we alleen thuis waren. Ze had haar oranje jurk in haar onderbroek gestopt, zodat die niet voor haar ogen zou hangen en spuugde voor vertrek eenmaal in elke handpalm, om ze nadien met een wenkbrauw in de hoogte tegen elkaar te wrijven. Ze zette een been vooruit, gooide tegelijkertijd het andere been de lucht in, en plantte haar handen in het gras. Even zocht ze haar evenwicht en daarna, met haar benen lichtjes geplooid in de richting waar ze heenging, verplaatste ze hand na hand. Eenmaal voorbij de tweede staldeur was haar hoofd zo rood als dat van Bertha toen ze krijsend ter wereld kwam. Clementines op elkaar geklemde kaken en blik vol focus deden dan weer aan moeder denken, die net voor Bertha's kruin de wereld zag, haar hoofd achteroversloeg en 'moeder Maria' kreunde. Bij de braamstruik aangekomen liet Clementine haar benen zakken, ze trok haar jurk weer naar beneden en daarmee vloede ook het bloed uit haar wangen weg. Weer wreef ze haar handpalmen over elkaar, deze keer om de aarde eraf te krijgen. Applaudisserend stonden we om haar heen, zelfs Louis keek met grote ogen.

Toen Clementine een paar dagen geleden ziek werd, zei vader dat wij geen angst moeten hebben. Wij zijn te jong, wij worden niet ziek. Ik snap het niet. Clementine droeg ooit in haar eentje twee zakken meel van de molenaar helemaal naar huis. Ze is sterker dan ieder van ons. Hoe kan zo'n griep haar treffen, en ons niet?

De ramen staan wagenwijd open. ‘Goed verluchten,’ staat op de pamfletten in het dorp. Anna was gisteren nog aan het zeuren, dat haar vingers ‘s nachts bijna afvielen van de koude. Ze is nog klein. Ik snap dat er niets te zeuren valt.

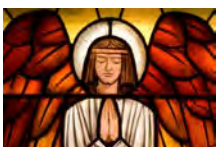
Frans van de Blokkenstraat stierf gisteren, in z’n schommelstoel, voor het open raam. De krant lag op z’n borst: “De verspreiding der aanstekelijke griep, voorzorgsmaatregelen”.

Twee weken eerder stond hij hier voor de deur, hij vertelde me dat de griep niet tot bij ons komt. Soldaten die ongewassen naast ratten in de loopgraven wroeten, worden getroffen, wij niet. Wij hebben eten en slapen in bedden.

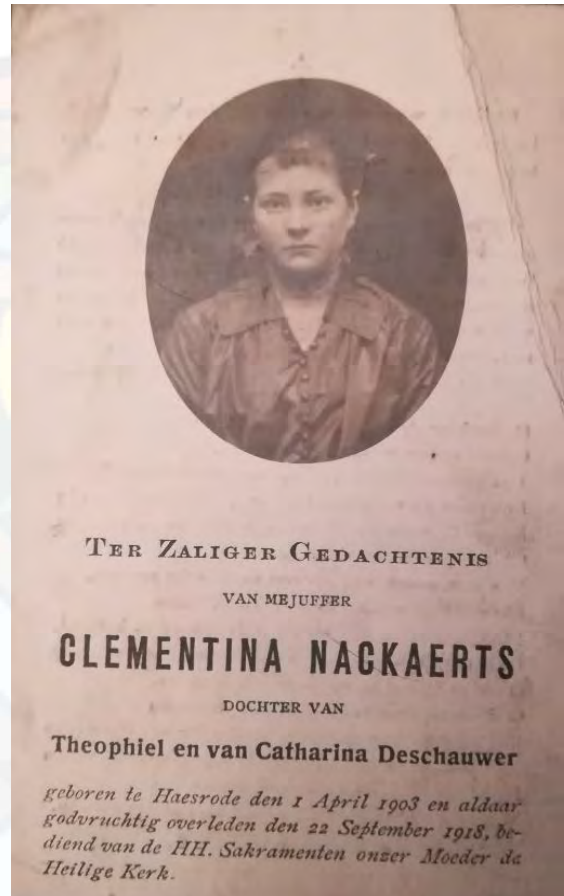
Clementine staart naar me. Op een paar dagen tijd verdween de sterkte uit haar lichaam, en sinds gisteren ook uit haar blik. Ik grijp haar handen, ze zijn nat van zweet en tranen. Zacht begin ik te zingen, over het land waar de citroenen bloeien, zoals zij dat vroeger voor ons deed, wanneer er schoten klonken in de straten. “Daarheen, daarheen, laat ons getweeën, oh mijn geliefde, vlieën.” Toen Clementine dat lied voor het eerst zong, wist ik niet wat citroenen waren. Ze vertelde me dat citroenen bloeien in Italië en Spanje, landen waar de mensen enkel zomerkleding in hun kast hebben liggen. Citroenen zijn geler dan de zon, en hebben wel honderd kleine kuiltjes, zoals ik er eentje heb in m’n linkerwang. “Laat ons gaan,” fluister ik. Clementine glimlacht, en wanneer je goed kijkt, zie je dat ze knikt. Ik draai me om en ga met m’n rug tegen haar aan liggen. Haar tanden klapperen zachtjes naast m’n oor. Ik beeld me in dat het paarden zijn, ze trekken een kar voort, vol gele ballen, perfect rond, groter dan pompoenen, met kuiltjes zo diep dat je eruit kan drinken. Voor me, een boom, met daarin Clementine, ze hangt ondersteboven, haar bovenbenen gehaakt over een dikke tak. Haar witte jurk hangt naar beneden, gehaakt in haar onderbroek. Ze lacht naar me, roept me, haar armen molenwieken in de lucht. Ik loop naar haar toe. Steeds sneller slaat ze met haar armen. Ik stop en kijk toe hoe die armen geen armen meer zijn, maar vleugels. Ze flappert als een gek. Haar benen glijden van de tak, waardoor ze een kleine tuimeling maakt. Krachtig slaan haar vleugels op en neer. En zo stijgt ze, met haar jurk in haar onderbroek, op. Richting wolken als zonnen, maar dan geler, terwijl m’n hart bloeit als nooit tevoren.

De stoel waarop Clementine altijd zat, werd in de kelder gezet, achter de melk en het krat aardappelen. Wij moesten ‘s ochtends zelf onze kleren kiezen en Theo kreeg Clementines kopkussen, want voorheen moest hij zonder slapen. Enkel in de kleerkast, die vroeger een servieskast was, bleef de herinnering onuitgewist. Moeder wou onze kamer na Clementines dood al helemaal niet meer betreden en vader ruimde enkel herinneringen die echt geruimd moesten worden. Wanneer ik voor de kast sta, kan ik net de zoom van haar oranje jurk zien, die een klein beetje over het bovenste schap uitsteekt en dan droom ik, van een land waar Clementines bloeien.

Over dit verhaal schreef de jury: “Een historisch verhaal dat toch actueel blijkt, een verscheurende situatie die des te menselijker in beeld wordt gebracht en ons bovendien doet nadenken over de

hedendaagse werkelijkheid. Deze personages zijn levensecht, de sfeer in het beschreven dorpje herkenbaar en ongepolijst. Wij willen in de toekomst meer over wielerskoersen lezen en meer over bloeiende fruitbomen. Vandaag sneeuwen de kerselaars enkel op Instagram en wel in het verhaal Citroenen van Ellen D'Hoore."

De auteur liet ons weten dat ze de deadline van 28 mei gehaald heeft. Met een nieuwe tekst dingt ze mee in de finale waaraan de 15 winnende auteurs van de stedelijke wedstrijden in Vlaanderen en Nederland meedoen. Op 28 juni 2020 maakt juryvoorzitter Francis Nagy bekend wie de winnaars zijn. We duimen alvast!

8. Deel je schoolgeschiedenis

Cultureel erfgoed annuntiaten Heverlee maakt er een punt van om jullie zo veel mogelijk bij haar werking te betrekken.

Eén van de taken van stagiair Yann Deflandre, student marketing aan de UCLL, is nieuw leven inblazen in onze [facebookpagina](#). Ga zeker eens kijken naar de oproep die Yann daar gepost heeft!

9. Wij waarderen je mening!

Over enkele weken mag je van Cultureel Erfgoed Annuntiaten Heverlee een enquête verwachten. Op basis van de resultaten van deze enquête wil CEAH haar dienstverlening aanpassen aan de verwachtingen van haar publiek. De enquête zal maar een paar minuten van je tijd in beslag nemen, maar betekent een wereld van verschil voor ons. We wensen je nu al te bedanken voor je deelname!

